

Så stärker vi kvinnors företagande och entreprenörsskap

Kvinnorna

Innehåll

Inledning.....	4
Om rapporten.....	5
Färre regler och bidrag.....	6
Princip om att inte gå över minimikraven i EU:s lagstiftning.....	7
En in - minst en ut	7
Inför bättre krav på komplettering av bristfälliga konsekvensutredningar	7
Inför årlig uppföljning och rapportering till riksdagen	9
Inför en solnedgångsklausul.....	9
Vidga RUT-avdrag till att gälla samtliga tjänster i hemmet och dess anslutning.....	10
Fortsätt utveckla 3:12-reglerna så att incitamenten för entreprenörskap förbättras	10
Stoppa spridningen av omvänd moms.....	10
Ålägg myndigheter, kommuner och regioner att arbeta för att minska regelbördan	10
Se över momsreglerna	11
Lättare att omvandla enskilda firmor till AB.....	12
Utvärdera företagsbidrag och ta bort dåliga.....	12
Stärk välfärdsföretagande	15
Krav på transparens i LOV.....	15
Få, men uppföljbara krav i LOV	15
Vit lista för redan godkända företag.....	16
Stärkta kvalitetskontrollfunktioner i LOV.....	16
Förenkla för friskolor att expandera	16
Öppna upp för företagande i branscher där kvinnor arbetar	17
Utveckla och underlätta LOU	17
Strängare regler för att motverka osund konkurrens.....	18

Breda bilden av företagare	19
Ökad möjlighet till UF-företag på gymnasiet.....	19
Modernisera hem- och konsumentkunskapen genom att prioritera ekonomi	20
Tydliggör programmeringen i skolan.....	21
Ge tid till studie- och yrkesvägledning i timplanen	21
Uppmuntra initiativ som visar på en modern bild av företagare	21
Referenser	23

Inledning

Sverige är ett land som kommit långt i att uppnå jämställdhet, särskilt i relation till andra länder. Men vi har fortfarande en lång väg kvar innan vi kan säga att möjligheten att forma och bygga sitt eget liv inte begränsas av vilket kön eller vilken bakgrund du har. I ett av världens mest jämställda länder ser vi än idag stor skillnad mellan kvinnor och mäns företagande.

Kvinnor står i Sverige enbart för 27 procent av det totala företagandet, en andel som har minskat sedan 2016. Samtidigt har andelssnittet i EU ökat under samma period till nästan 33 procent.¹ Kvinnor upplever sin förmåga som lägre och tenderar att ha en större rädsla för att misslyckas. Kvinnliga företagare kombinerar också oftare företagande med att ha en anställning vid sidan och har generellt sett högre utbildning än män.² Det svenska socialförsäkringssystemet är också dåligt anpassat efter företagandets verklighet. Män driver oftare sitt företag som aktiebolag, medan kvinnor oftare har enskild firma. Cirka hälften av manliga företagare har minst en anställd medan motsvarande andel för kvinnor endast är 30 procent.³

Att äga, driva och starta företag gör kvinnor i betydligt lägre utsträckning än män. Samtidigt visar forskningen att företag med mer jämställda ledningar är mer lönsamma än andra och kvinnor som investerar i företag är mer framgångsrika än män.⁴ Det finns med andra ord inget som tyder på att kvinnor skulle vara mindre lämpade eller mindre framgångsrika på området. Men att kvinnor inte investerar, äger, startar och driver företag påverkar ytterst svensk ekonomi negativt. Och för enskilda kvinnor är ett jämställt samhälle med lika möjlighet till företagande ytterst en fråga om frihet.

1 (Eurostat via Ekonomifakta, 2021)

2 (Norlin & Thulin, 2021)

3 (SCB, 2021)

4 (PWC, 2019)

Om rapporten

Hur kommer det sig att företagandet i Sverige inte är jämställt och vad kan vi göra åt det? Reformgruppen har, på uppdrag av Moderatkvinnorna, sammanställt en rapport om jämställdheten inom området företagande. I rapporten identifieras systemfel och lösningar presenteras. Lösningarna ska ta avstamp i aktuell forskning och internationell beprövad erfarenhet.

Arbetet lanserades vid ett seminarium i riksdagen i mars 2020, och avslutas i april 2021.

Reformgruppen består av:

Susanne Ydstedt

Ida Karlbom

Theresa Rosbäck

Ida Drougge

Linda Frohm, ordförande

Färre regler och bidrag

Kvinnor i Sverige har en lägre självupplevd förmåga att starta och driva företag än män. Andelen som anger sig har tillräckliga kunskaper har minskat både för kvinnor och män sedan 2006, men den negativa trenden är något större för kvinnor. I Sverige 2019 ansåg 62 procent av männen och 38 procent av kvinnorna att de hade tillräckliga kunskaper för att starta och driva företag. Av de länder som undersökts har Sverige den största skillnaden i upplevd förmåga mellan kvinnor och män. I Italien och Irland är det raka motsatsen, där är andelen kvinnor som anser sig ha tillräcklig förmåga drygt 20 procentenheter högre än andelen män. I Sverige är dessutom kvinnor mer rädda för att misslyckas än män. Cirka 42 procent av männen och 47 procent av kvinnorna uppger att rädsla för att misslyckas skulle hindra dem från att starta ett företag.⁵

Entreprenörskapsforum har granskat olika insatser och funnit att en av de viktigaste sakerna för att förbättra förutsättningarna gällande kvinnors företagande är att det finns säkra ”stabila spelregler och möjlighet till långsiktig planering för entreprenörskap”.⁶ För att fler kvinnor ska våga ta steget så behöver villkor och skatter för landets företagare utformas på ett sätt så det inte läggs orimliga bördor på de som driver bolag. I dag ställs svenska företagare inför omfattande regelkrångel. Kostnaderna för att följa lagar och regler är skyhöga, över en miljard kronor per år. Totalt har företagens administrativa kostnader ökat netto med 7,3 miljarder på sex år, vilket innebär att hela sänkningen av kostnaderna som gjordes av Alliansen under perioden 2006-2012 nu är borta.⁷

Kvinnor mottar enbart ca 1 procent av det investerade kapitalet. Denna andel har legat stabil under flera år, trots att omfattande satsningar gjorts i form av bidrag till företagare. 2019 uppgick de statliga företagsstöden till cirka 30 miljarder, vilket motsvarar nästan en procent av Sveriges totala BNP. Det ordnas regionala mentorskapsprogram, kurser och informationskampanjer för att fler personer och framför allt kvinnor ska ta steget att starta och driva företag. Vinnova, Almi, Saminvest AB, Tillväxtverket, Jordbruksverket, Arbetsförmedlingen och EU är några av alla de skattefinansierade aktörer som i olika former betalar ut bidrag och lån samt gör investeringar i företag.

⁵ (Norlin & Thulin, 2021)

⁶ Ibid.

⁷ (NNR, 2021a)

70. Princip om att inte gå över minimikraven i EU:s lagstiftning

Cirka hälften av alla de regler som påverkar företagen i Sverige här-
rör från EU och tyvärr har Sverige en tendens att överimplementera
EU-lagstiftning, med följden att vår konkurrenskraft försämras. Regel-
krånglet är dessutom tidsödande: företagare lägger i genomsnitt tio
timmar i veckan på administration. Det är tid som skulle kunna läggas
på att utveckla verksamheten, skapa jobb och generera skatteintäkter.
Sverige bör införa en grundprincip om att inte gå utöver minimikraven
i EU:s lagstiftning. Om det ändå sker måste det särskilt motiveras och
konsekvenserna tydliggöras.

71. En in - minst en ut

Detta betyder att varje gång en ny regel införs ska en, eller två, tas
bort. Denna princip skulle framtvinga en utvärdering av regler som bli-
vit förlegade, men som ligger kvar och ofta har motstridiga syften mot
de nyare reglerna. Samtidigt som antal regler inte är ett komplett mått
på huruvida ett regelverk är enkelt eller svårt, så bidrar en sådan prin-
cip till att överblickbarheten över gällande regler blir enklare, vilket får
sagas vara en i sammanhanget viktig faktor.

72. Inför bättre krav på komplettering av bristfälliga konsekvensutredningar

Det är obligatoriskt för regeringen, myndigheter och statliga utredning-
ar att göra konsekvensutredningar för nya eller ändrade regelförslag,
och de ska särskilt ska belysa effekter för företag. Detta regleras i för-
ordningen om konsekvensutredning vid regelgivning.

Regelrådet inrättades år 2008 och dess uppgift är att granska och yttra
sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag
som kan få effekter av betydelse för företag. Regelrådet ska också
granska konsekvensbedömningar av EU-förslag om regelgivaren begär
detta. Trots ett enhetligt regelverk och inrättande av ett regelråd har
konsekvensutredningarnas kvalitet tyvärr under lång tid varit under-
måliga. Den största förklaringen till det är att det idag saknas reella
möjligheter att se till att regelverket för konsekvensutredningar följs
samt att efterfrågan på konsekvensutredningar från politiskt håll hittills
varit svag.⁸ Krav bör införas på komplettering och återremittering av
bristfälliga konsekvensutredningar. Detta krav bör omfatta alla regel-
givare och utredningar. För prioritering av resurser till komplettering
av utredningar bör en proportionalitetsprincip gälla. Alltså att omfatta-
ningen är större vid hantering av förslag av stor ekonomisk betydelse
och mindre vid förslag av mindre ekonomisk betydelse. I flera andra
länder, såsom t.ex. USA, Kanada, Storbritannien och Australien samt

8 (NNR, 2021b)

EU används en sådan princip.⁹ Denna metod rekommenderas även av OECD.¹⁰ Idag är Regelrådet ett beslutsorgan inom Tillväxtverket, utan egen budget eller eget kansli. Sedan 2015 har Regelrådets uppdrag begränsats och dess oberoende blivit mindre. Uppdraget är numera även begränsat till yttranden över konsekvensutredningar från departement och myndigheter som legat till grund för förslag till regler som kan få effekter av betydelse för företag samt att granska EU-konsekvensutredningar till förslag från EU som kan få stora effekter på företag i Sverige på begäran av regelgivare. Rådet har idag inget uppdrag att lämna råd och information för att främja kostnadsmedvetenhet, effektiva regler eller att följa utvecklingen på regelförbättringsområdet i stort. Därför behöver uppgifterna som Regelrådet har ses över och dess mandat stärkas.

Sverige har på området mycket att lära av andra länder i Europa. I en europeisk jämförelse sticker Sverige ut som ett av de länder som använder konsekvensutredningar minst aktivt och till skillnad från exempelvis Danmark saknar vi ett organ som granskar all EU-lagstiftning. Det danska Implementeringsrådet har till skillnad från Regelrådet i uppgift att ge råd om vilka effekter regler har eller kan komma att ha för företag. Deras bredare mandat gör det också möjligt för dem att

⁹ (European Commission, 2021)

¹⁰ (OECD, 2012)

komma in i lagstiftningsprocessen tidigare samt senare än vad Regelrådet har idag. I EU-lagstiftning kommer det danska Implementeringsrådet in redan några veckor efter att ett direktiv har beslutats. Implementeringsrådet yttrar sig då redan på det första utkast som tagits fram över hur lagstiftningen ska utformas. I Sverige kommer Regelrådet istället in alldeles i slutet av processen, när det redan finns ett färdigt svenskt lagförslag med tillhörande konsekvensutredning.¹¹ Studier visar att detta även har negativa effekter på vår möjlighet att påverka EU-rätten, likväl som möjligheten att få fram bra, förankrade förslag samt konsekvensutredningar av god kvalitet.¹² Sverige behöver därför likt Danmark införa ett Implementeringsråd för EU-rätten alternativt vidga och addera motsvarande till Regelrådets uppdrag.

73. Inför årlig uppföljning och rapportering till riksdagen

Alliansregeringen införde ett mål om att minska regelbördan för Sverige företagare och lyckades med det. Sedan Löfven tog över 2014 har regelbördan och kostnader kopplat till dessa ökat. I USA presenterar Office of Management and Budget en årlig rapport till kongressen där samhällsekonomiska kostnader och nytta som skapats av nya samt ändrade regleringar under det gångna året redovisas och sammanställs. Detta ger kongressen en bättre bild av de regler som införts och om de varit kostnadseffektiva.¹³ Motsvarande årlig rapport som redogör för samhällsekonomiska nyttor och kostnader bör tas fram av regeringen och överlämnas till riksdagen. I en sådan rapport bör det även särskilt framgå vilka konsekvenser reglerna haft för företag och effektiviteten i offentlig förvaltning. Med en sådan rapportering kan riksdagen bättre styra och följa upp arbetet med konsekvensanalyser och reglers effekter.

74. Inför en solnedgångsklausul

En så kallad solnedgångsklausul innebär att alla regler utvärderas efter ett visst antal år för att se om de fortfarande fyller sitt syfte. Om detta inte sker på grund av olika anledningar eller andra prioriteringar, avskaffas regeln med automatik. Två konkreta exempel på obsoleta regler är personalliggare i besöksnäringen samt danstillståndet.

¹¹ (Statskontoret, 2018)

¹² (Nerhagen, Forsstedt, & Hultkrantz, 2017)

¹³ (Office of Management and Budget, 2021) och (Forsstedt, 2018)

75. Vidga RUT-avdrag till att gälla samtliga tjänster i hemmet och dess anslutning

All tjänstehandel borde få en skattesats som är lika låg som för RUT-företagen, men fram till dess bör RUT-avdraget gälla för samtliga tjänster i hemmet och i dess anslutning. Från 1 jan 2021 gäller RUT-avdraget även tvätt av hemtextilier, men inte kemtvätt samt tvätt av mattor. Detta är ett exempel på en olycklig avgränsning av RUT-avdraget som bör tas bort.

76. Fortsätt utveckla 3:12-reglerna så att incitamenten för entreprenörskap förbättras

Det måste löna sig att driva företag. Den som tar steget från anställningens trygghet till det riskfyllda entreprenörskapet, ofta med hus och hem i pant och utan vetskap om när man kan börja ta ut lön, behöver kunna se fram emot att all investerad tid och kraft betalar sig i framtiden. Därför är det också viktigt att den så kallade entreprenörsskatten (3:12-reglerna) fortsätter att utvecklas som ett incitament för företagsamheten.

77. Stoppa spridningen av omvänd moms

Omvänd moms, som innebär att det är köparen som ska redovisa den utgående momsen, har införts på flera områden för att minska fusk, men är enormt komplicerat och kräver mycket administration för företagen. Vid utvärdering framgår dessutom att det är högst osäkert om reglerna varit effektiva att minska sådan brottslighet som de var tänkta att stoppa.¹⁴ Spridningen av detta bör stoppas.

78. Älägg myndigheter, kommuner och regioner att arbeta för att minska regelbördan

Många företagare möter regeltillämpningen vid kontakt med kommunens administration. Det kan handla om olika tillstånd, såsom exempelvis bygglov, serveringstillstånd eller tillstånd för livsmedelshantering och därtill också vid kommunernas tillsyn. Dessa kontakter kan löpa smidigt, men i många fall möts företagarna av en rigid byråkrati. Några kommuner har skapat en funktion med så kallad företagslots, alltså en funktion som tar emot alla företagsärenden så inte företagen behöver ha koll på kommunens alla olika delar. Allt för få kommuner väljer dock att ha en klar och tydlig väg in för den företagare som vill starta ett eget bolag. Skillnaden mellan vad kommunledningarna säger om vikten av ett gott företagsklimat och hur den egna organisationen

¹⁴ (Svenskt näringsliv, 2020)

faktiskt hanterar kontakterna med företagare är stor. Långa handläggningstider och motstridiga krav är något kommunerna förhållandevis lätt skulle kunna avhjälpa. Därför krävs klara direktiv, prioriteringar, uppföljning och en syn på företagare som en tillgång.

Även myndigheter som företagare måste ha kontakt med bör inrätta en lotsfunktion och det bör tydliggöras i deras regleringsbrev att de åläggs att minska företagets regelbörda. De ska sträva efter att förbättra servicen till företag och minska handläggningstiderna. Därtill bör principen om efterhandsdebitering av tillsynsavgifter göras till huvudregel hos myndigheter. Både på nationell och kommunal nivå bör digitala verktyg användas mer frekvent för att underlätta företagets administrativa bördor. Beräkningen av tillsynsavgifter på statlig och lokal nivå behöver även redovisas öppet. Avgifternas storlek får inte överskrida kostnaderna för tillsynen eller tjänsten, men trots detta skiljer sig avgifternas storlek i stor utsträckning mellan kommuner. Transparent beräkning av avgifterna är viktigt för att möjliggöra bättre granskning och jämförelser i syfte att öka kostnadseffektivitet. Det bör dessutom göras frivilligt för företag att delta i SCB:s undersökningar.

79. Se över momsreglerna

Momsbefriat är inte billigare. Det innebär att företagen inte kan dra av kostnaden för ingående moms på investeringar, vilket särskilt försvårar nyföretagande inom momsbefriade områden som vård, skola och omsorg. En del aktörer och partier, exempelvis (C), vill se särskilda undantag eller schablonregler för mindre företag för att underlätta för nyföretagande. Ofta riktar det sig mot branscher som domineras

av kvinnor. Förslagen är välmenande, men vi menar att det istället är bättre om reglerna utformas så de är rimliga att följa för alla företag. Så kallade tröskelgränser för undantag fungerar i praktiken som glas-tak för företagen, som de tvingas hålla sig under för att inte drabbas av orimlig regelbörda. Detta hindrar företag från att kunna växa till sin fulla potential och från att expandera sin verksamhet. En vettig näringspolitik som gynnar entreprenörer måste vara pro market, inte pro business.

80. Lättare att omvandla enskilda firmor till AB

Brist på trygghet har varit extra påtagligt för kvinnliga företagare under coronapandemin. Krisstöden var ursprungligen utformade så att främst aktiebolag kunde ta del av dem, och det är större andel kvinnor än män som driver sina företag i enskild firma och handelsbolag. För den som vill ändra sin firma till ett aktiebolag ska det vara enkelt. Att byta bolagsform kan vara omständligt och tidskrävande då det är många myndigheter att ta kontakt med som kan kräva mycket pappersarbete. För att det ska vara enklare att ändra bolagsform borde det redan nu skapas en "en väg in"-funktion. Alltså enbart en väg som företag behöver ta istället för att behöva kontakta många olika berörda myndigheter. Det bör även ses över hur ingångna avtal i den enskilda firman smidigare ska kunna överföras till det nya aktiebolaget.

81. Utvärdera företagsbidrag och ta bort dåliga

Riksrevision har granskat den statliga riskkapitalförsörjningen och konstaterat att den både är svåröverskådlig och inte uppnår regeringens mål. Vidare sammanfattar man att "Regeringens styrning har bland annat medfört att riskkapitalet allokerats till vissa geografiska områden - inte att utbudet ökade i tidiga investeringsfaser i enlighet med statens marknadskompletterande roll. Granskningen visar också att en stor del av det statliga riskkapitalet investerades i företag som kommit längre i sin utveckling än det tidiga skedet och att stora initiala kapitaltillskott till statliga riskkapitalbolag och stiftelser innebar att den samlade likviditeten i systemet var mycket stor."¹⁵

Ratio, ett fristående forskningsinstitut som forskar om hur företagandets villkor kan utvecklas och förbättras, har under flera år följt gamla och nya utvärderingar av näringslivspolitiska företagsstöd, samt kompletterat med vissa egna studier. Slutsatserna är slående: i väldigt få fall syns positiva effekter på tillväxt och sysselsättning. Ibland syns till

15 (Riksrevisionen, 2019)

och med negativa effekter.¹⁶ En förklaring till de dåliga effekterna är att stöden bygger på ett felaktigt antagande om att den privata marknaden har misslyckats med att stödja företag med potential. Istället riskerar man att stödja företag och projekt som redan har ratas av marknaden, menar Ratio. Detta har även genererat en grupp företagare som använder sig av multipla stöd, så kallade bidragsentreprenörer. Dessa har både högre löner och sämre produktivitet än andra företag.¹⁷

Tack vare data som sammanställts av myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser kan nu också korrekta och bra utvärderingar göras. Den metod de använder för att utvärdera används framgångsrikt idag i exempelvis Manchester, England.¹⁸ Tyvärr är bra utvärderingar av företagsstöd och näringslivspolitik ovanliga i Sverige. För att åtgärda detta behöver Tillväxtanalys stärkas ytterligare i sitt arbete. Alla bidrag som inte har en positiv effekt motsvarande dess alternativkostnad bör tas bort.

16 (Daunfeldt, Gustavsson Tingvall, & Halvarsson, 2016)

17 (Sandström, Karlson, & Wennberg, 2018)

18 (Bakhshi, o.a., 2013)

Stärk välfärdsföretagande

Några av de branscher där det är vanligast att kvinnor driver och leder företag är inom vård, omsorg och utbildning. Inom utbildning är andelen nästan 60 procent och inom vård och omsorg är cirka 65 procent av företagarna kvinnor. Att kvinnor är betydligt vanligare inom dessa branscher syns även tydligt när man ser till operativa företagsledare. Inom förskolan är exempelvis 91 procent av företagsledarna kvinnor och inom äldreomsorgen är andelen 71 procent.¹⁹

Det går att konstatera att vänsterns ifrågasättande av välfärdsföretag varit missgynnande för kvinnors företagsamhet. Den politiska diskussion som först från vänsterhåll om att begränsa vinster och motverka privata aktörer leder till osäkerhet för företagare inom dessa branscher. Menar man allvar med att man vill ha fler kvinnliga företagare måste man släppa fram fler företag inom traditionell offentlig verksamhet. Exempel på områden som särskilt kan utvecklas med hänsyn till detta är vuxenutbildning, arbetsmarknadsinsatser samt arbetsförmedling.

82. Krav på transparens i LOV

Kommunens eller regionens egen regi ska varken gynnas eller missgynnas i förhållande till de externa aktörerna vid Lagen om valfrihetssystem (LOV), detta för att få en sund konkurrens som sporrar innovation och effektivitet. Bestämmelserna om LOV är inte som bestämmelserna för skolpeng och friskolor. När det gäller elevpeng till friskolor måste kommunen räkna ut, redovisa och bestämma ersättningen på samma sätt som för skolorna i egen regi.

Krav på motsvarande transparanta genomlysning i valfrihetssystem enligt LOV saknas. Detta är dåligt då varken verksamheterna själva, politiker och skattebetalare tydligt kan se hur pengarna används och hur mycket de olika aktörerna har att röra sig med. Det bör vara krav på kommuner och regioner att årligen redovisa den egna regins kostnader för den verksamhet som omfattas av LOV.

83. Få, men uppföljbara krav i LOV

Även kraven som ställs på aktörer vid LOV bör utvecklas. Med för mycket reglerat minskar utrymmet för innovativa lösningar och effektiviseringar. Det bör vara så få men tydliga och uppföljningsbara krav som möjligt.

¹⁹ (Ekonomifakta, 2021)

84. Vit lista för redan godkända företag

Myndigheten IVO har i uppdrag att sköta ägar- och ledningsprövningen av företag som vill verka i verksamhet som regleras av socialtjänstlagen eller LSS. Detta är bra då privata utförarens lämplighet kontrolleras på nationell nivå och frigör tid för kommuner och regioner att istället kunna följa upp kvaliteten i verksamheterna. Har IVO godkänt ett företags ägar- och ledningsprövning i en kommun borde de redovisa det företaget i en ”vit lista” så att andra kommuner på förhand kan bedöma om företag som vill bli leverantör i kommunen kommer att uppfylla kraven.

85. Stärkta kvalitetskontrollfunktioner i LOV

För att en kommun eller region ska vara säker på att endast seriösa utförare ingår i LOV måste kvaliteten kunna följas upp. Det ställer krav på både hur kvalitetskraven är utformade och de metoder som används för att följa upp kraven. Relevanta statliga myndigheter bör ge stöd och sprida goda exempel så att varje kommun och region inte behöver uppfinna hjulet på nytt.

Det måste dessutom vara lätt att utesluta leverantörer som inte uppfyller kraven eller inte levererar enligt avtalet. I Lagen om Offentlig Upphandling (LOU) finns regler om skyldighet för upphandlande myndigheter att uteslutning av leverantörer som är dömda för vissa fall av brott eller kopplingar till terrorism. Det finns även andra situationer som kan utgöra grund för uteslutning då myndigheten får, men inte måste, utesluta en leverantör. Det kan exempelvis gälla då en leverantör tidigare allvarligt har brustit vid utförandet av ett offentligt kontrakt. Därför borde de regler som finns i LOU om skyldighet respektive möjlighet att utesluta olämpliga leverantörer också införas i LOV.

86. Förenkla för friskolor att expandera

I regeringens utredning om en mer likvärdig skola föreslår de att ta bort kötid som kriterium vid antagning av elever. Erik Lakomaa, forskare vid EHFF Handelshögskolan i Stockholm, skriver hur det istället vore att föredra att göra det enklare för friskolor med kö att expandera sin verksamhet. ”En kommunal skola kan om det finns fler sökande än platser alltid expandera, även genom att öppna en filial till den populära skolan på en annan plats. En friskola i samma situation behöver dock ett nytt tillstånd för att kunna expandera på en annan plats än

där den existerande verksamheten bedrivs.”²⁰ Friskolor borde kunna expandera sin verksamhet på annan plats än den existerande utan nytt tillstånd.

87. Öppna upp för företagande i branscher där kvinnor arbetar

En bransch med många kvinnor i ledande ställning är arbetsförmedling och området för vuxenutbildning/SFI/kommunala sysselsättningsåtgärder. Att öppna upp dessa marknader för fler privata företag skulle därför sänka tröskeln för många kvinnor att bli företagare. Här finns stor potential både för kvalitet i verksamheterna och för friheten för kvinnor.

Sju av tio företag uppger dessutom att de har svårt att rekrytera. Samtidigt har vuxenutbildningens innehåll i stort lämnats utan reformer och yrkeshögskolan, som har goda resultat, är i stort behov av utbyggnad och bättre långsiktiga förutsättningar.

Genom att skapa incitament och göra det lönsamt för företag att själva driva yrkesutbildningar och att göra godkända utbildningar studiemedelsberättigade, blir positiva förändringar möjliga. Detta bör ske bland annat genom att se över möjligheterna till skattelättnader för utbildningskostnaden. Ökad möjlighet för företagande inom denna sektor kan med andra ord leda till en win-win situation för alla parter.

För detta krävs några åtgärder. Förutom att fatta nödvändiga beslut för att tillåta fristående aktörer på området, bör ett nationellt ramverk för auktorisation bör införas, detta skulle framförallt underlätta och kvalitetssäkra en sådan reform. Även ett resultatbaserat ersättningssystem bör införas.

88. Utveckla och underlätta LOU

Som nämnt så startar kvinnor ofta företag som ligger nära den verksamhet som sker i offentlig sektor. Därför måste också många delta i offentliga upphandlingar, som är nog så krångligt för den ovane. Lagen om Offentlig Upphandling (LOU) är en viktig lag, som behöver uppdateras fortlöpande. Offentlig sektor bör underlätta för mindre och nya företag att kunna delta i upphandlingar genom att skriva fram upphandlingsunderlagen så att fler kan kvalificera sig. Detta ligger även i de upphandlandes intresse eftersom fler då kan delta och erbjuda bra och prisvärda tjänster. Dessutom kan upphandlingsunderlag i de allra flesta fall förenklas och koncentreras på ärendets kärnuppgift.

20 (Lakomaa, 2021)

Under senare år har det blivit populärt med innovations- och funktionsupphandlingar. Detta är positivt så länge även dessa utförs så att fler och mindre aktörer tillåts delta. Det kan vara bättre att dela upp en stor upphandling i många delar än att handla upp ett mycket stort projekt, även ur det offentligas synvinkel.

89. Strängare regler för att motverka osund konkurrens

Osund konkurrens innebär att en kommun driver en verksamhet i egen regi som konkurrerar med privata företag. Ofta så försörjer det kommunala bolaget den egna offentliga organisationen, men säljer även varor och tjänster till externa. Ofta med en prissättning som gör det omöjligt för den privata aktören att konkurrera. Ett kommunalt bolag kan knappast heller gå i konkurs. I en rapport från Svenskt Näringsliv lyfter de upp följande affärsområden som ofta utsätts för osund konkurrens: utbildningstjänster, eventverksamhet, catering, cykelreparationer, transporter, bageriverksamhet, hotellverksamhet, spa och gymverksamhet. Även caféer och hunddagis är vanliga verksamheter där kommunerna konkurrerar.

Synen på konkurrens och det kommunala kärnuppdraget skiljer sig kraftigt åt från kommun till kommun. För företag blir det ett problem när man förlorar affärer, men det finns också ett stort signalvärde i om kommunen genom oskäligt låga priser konkurrerar ut de lokala företagen. Branscherna där kommunerna konkurrerar är i flera fall sådana där många av de utkonkurrerade företagen drivs av kvinnor. En synlig och effektiv konkurrenstillsyn är därför avgörande för att företag, i synnerhet små och medelstora sådana, ska våga investera och expandera sin verksamhet och träda in på nya marknader. Konkurrensverkets ställning bör därför stärkas i dessa frågor. Det behöver bli enklare för företag att anmäla fall och få dem behandlade.

Bredda bilden av företagare

Exponering för företagande i tidig ålder är centralt för att senare i livet själv välja att bli företagare. En studie där över 6 000 individer följts från 0 till 34 års ålder visar att män oftare blir entreprenörer om de har föräldrar som är det medan det för kvinnor snarare hänger samman med föräldrarnas socioekonomiska status. Klart stod att företagarintresset uttrycktes tidigt, redan vid 16 års ålder.²¹ För att få ökat företagande bland kvinnor krävs det alltså att företagande introduceras tidigt i livet.

90. Ökad möjlighet till UF-företag på gymnasiet

Bland dem som gått kursen Ung Företagsamhet blir många fler också företagare senare i livet. Enligt en långtidsstudie av UF alumners arbetsmarknadspotential och företagande från 2013 av docent Karl Wennberg vid Stockholm School of Economics och Niklas Elert på Ratio får UF-elever även högre genomsnittsinkomst med 7-12% samt drabbas i 20 % lägre utsträckning av arbetslöshet än andra. Den positiva effekten för företagande är också som störst i grupper som mer sällan startar företag generellt.²² Elever får under sitt UF-företagare också fler kontakter med omvärlden än andra elever och utvecklar i sitt arbete

²¹ (Schoon & Duckworth, 2012)

²² (Elert & Wennberg, 2012)

även färdigheter och förmågor som är bra även i andra situationen än företagande.

Möjligheten att driva UF-företag skiljer sig dock mycket åt, främst beroende på vilken skola och vilket gymnasieprogram elever läser i övrigt. Läsåret 2019/20 var det hela 96 procent av alla elever på handels- och administrationsprogrammet som drev UF-företag. För ekonomi samt hantverksprogrammet var motsvarande siffror 83 samt 71 procent. I bottenskiktet ligger program så som vård och omsorg (4 procent), naturvetenskap (8 procent) samt fordons- och transportprogrammet (12 procent). Även samhällsvetenskapliga programmet, el och energi samt bygg och anläggning har lågt deltagande.²³ Dessa elever, som många av dem ska bli nästa generations arbetsgivare, tar examen utan en god inblick i att driva företag. Det är synd då framtiden i allra högsta grad är beroende av fortsatt driven, lösningsfokuserad, kreativ och företagssam arbetskraft.

Det behöver ses över hur UF kan bli möjligt för samtliga elever i gymnasieskolan att läsa. Detta bör inte nödvändigtvis ske som en obligatorisk kurs utan valet om man vill läsa kursen eller inte bör snarare ligga hos eleven, men valet av gymnasieprogram som sådant bör åtminstone inte hindra eleverna från att välja kursen som individuellt val. Det bör även ses över hur det kan bli enklare att driva UF-företag för elever som läser yrkesprogram där elever ofta är ute på praktik.

91. Modernisera hem- och konsumentkunskapen genom att prioritera ekonomi

Att ha bra kunskaper i svenska, matematik och engelska är en grundförutsättning för att lyckas i skolan och för att kunna utbilda sig vidare. Ett ämne som inte berörs tillräckligt i skolan är ekonomi. Genom att alla får kunskaper om ekonomi kan varje person själva skapa sig en uppfattning om sin förmåga och kan därmed i högre utsträckning utgå ifrån sin egen bedömning istället för från normer.

I skolan är undervisningen kring privatekonomi, företagsekonomi, bokföring, skatter och löner sorterat under andra ämnen och går igenom mer generellt utan ordentligt fokus på ämnet som sådant. I ämnet hem- och konsumentkunskap bör man därför modernisera så att fokus faktiskt ligger på sådant som eleven har nytta av när de ska ut i arbetslivet. Matlagning och bakning är absolut en viktig del av livet, men borde till största delen ligga under föräldraansvaret. När det gäller kost och näringslära, som idag ofta ligger i ämnet, bör det istället behandlas

23 (Läraren, 2021)

i ämnet idrott och hälsa, då kost, näringslära och motion har ett nära samband. Genom att genomföra en reformering av ämnet hem- och konsumentkunskap rustar man eleverna till att få bra kunskaper både gällande sin egen privatekonomi, avtal, krediter, lön och skatt. Man kan då också tidigare kunna koppla in ekonomi inom företagande och införa Ung Företagsamhet redan i grundskolan från årskurs 6.

92. Tydliggör programmeringen i skolan

Det råder idag brist på personer inom techbranschen och särskild brist på kvinnor. Företrädare för techbranschen lyfter själva mer programmering i skolan som ett sätt att få fler kvinnor att jobba där.²⁴ Genom mer programmering i skolan kan unga kvinnor skapa sig en uppfattning om hur det är att jobba i tech och motstå avvärijande normer. Idag är programmeringen delad under både teknikämnet och matematikämnet. Att programmering ska undervisas i matematiken är otillräckligt då programmering är av annan karaktär än matematik. Likt ekonomi är det nödvändigt med matematikkunskaper, men ämnena skiljer sig tillräckligt för att de ska vara olika ämnen. Programmering bör i stället få större utrymme i teknikämnets centrala innehåll. Teknikämnet är idag det ämne som har näst minst tid avsatt i timplanen och för att hinna med det utökade innehållet av programmering bör dess tid i timplanen öka.

93. Ge tid till studie- och yrkesvägledning i timplanen

Det finns stora fördelar med att tidigt introducera studie- och yrkesvägledning (SYV). Genom att tidigt visa på olika vägar i yrkeslivet ger man eleverna en bättre grund att stå på för att kunna göra ett genomtänkt val inför gymnasiet. En annan fördel med tidig introduktion till olika yrkeskategorier är också att väcka intresse för en arbetsmarknad som inte är det mest naturliga att välja eftersom man kanske aldrig hört talas om den. Detta skulle kunna gynna tjejer och få dem att vilja satsa på traditionellt manliga yrken, exempelvis techbranschen, där det idag råder en brist på både kvinnliga företagare och anställda. Idag finns ingen tid reserverad i timplanen för SYV, vilket gör det svårt att bedriva ett systematiskt arbete. Tid för SYV bör läggas in i timplanen för att säkerställa att alla elever får den SYV de behöver.

94. Uppmuntra initiativ som visar på en modern bild av företagare

Det finns flera initiativ som erbjuder föreläsningar på skolor samt studiebesök med syfte att ge eleverna en uppdaterad bild av entreprenör-

24 (Ternby, 2021)

skap så fler kan identifiera sig med företagarrollen. Exempel på dessa är Transfer Sverige, Geek girl mini, Snilleblixarna, Svenska Science Centers och Bredda bilden.²⁵ Dessa bör uppmärksammas positivt.

Ett annat sätt att påverka kvinnors företagande och attityder till företagande är att uppmärksamma de kvinnor som driver företag med många anställda och hög omsättning, till exempel företag inom nätverket 17 som vill inspirera fler kvinnor att bygga stora bolag.²⁶ Medlemmarna har själva grundat och byggt bolag som omsätter minst 50 miljoner kronor. Genom att påvisa att kvinnors företag faktiskt kan växa och vara stora blir det tydligare för kvinnor som driver nya och små företag att det är ett alternativ att driva företaget till tillväxt. Förebilder behövs för identifikationen och det är viktigt att dessa förebilder är mångsidiga - man behöver inte starta ett vårdföretag för att man är kvinna.

²⁵ (Vinterskog, 2021), (Geekgirlmini, 2021), (Snilleblixarna, 2021), (SSC, 2021) och (Breddabilden, 2021)

²⁶ (Nätverket17, 2021)

Referenser

- Bakhshi, H., Edwards, J., Roper, S., Scully, J., Shaw, D., Morley, L., & Rathbone, N. (2013). Creative credits : a randomized controlled industrial policy experiment. Nesta.
- Breddabilden. (2021, 04 16). VARFÖR SKAPADES BREDDA BILDEN? Retrieved from Breddabilden: <https://breddabilden.teknikforetagen.se/om>
- Daunfeldt, S.-O., Gustavsson Tingvall, P., & Halvarsson, D. (2016, 02). Statliga innovationsstöd till små och medelstora företag - har de någon effekt? Ekonomisk debatt, 44(1), 6-19.
- Ekonomifakta. (2021, 04 11). Vinstbegränsning slår hårdast mot kvinnor. Retrieved from Ekonomifakta: <https://www.ekonomifakta.se/Artiklar/2017/september/vinstbegransning-slar-hardast-mot-kvinnor/>
- Elert, N., & Wennberg, K. (2012). Effekter av utbildning i entreprenörskap. Ratio.
- European Commission. (2021, 04 13). Better regulation: guidelines and toolbox. Retrieved from Europa.eu: https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation-why-and-how/better-regulation-guidelines-and-toolbox_en
- Eurostat via Ekonomifakta. (2021, 04 16). Företagare - internationellt. Retrieved from Ekonomifakta: <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Arbetsmarknad/Jamstalldhet/Foretagare-internationellt/>
- Forsstedt, S. (2018). Tänk efter före! En ESO-rapport om samhällsekonomiska konsekvensanalyser. ESO.
- Geekgirlmini. (2021, 04 16). OM GEEK GIRL MINI. Retrieved from Geekgirlmini: <http://geekgirlmini.se/om/>
- Lakomaa, E. (2021, 04 11). Skolutredningen försöker lösa fel problem. Retrieved from Timbro: <https://timbro.se/smedjan/skolutredningen-forsoker-losa-fel-problem/>
- Läraren. (2021, 04 11). Företagande ovanligt på flera program. Retrieved from Yrkesläraren: <https://www.lararen.se/yrkeslararen/annat/foretagande-ovanligt-pa-flera-program>
- Nerhagen, L., Forsstedt, S., & Hultkrantz, L. (2017). Analyser av politikens samhällskonsekvenser är otillräckliga i Sverige.
- NNR. (2021a, 04 11). NNR kommenterar Tillväxtverkets mätning om företagets regelkostnader: "Regelförbättringsarbetet har misslyckats". Retrieved from NNR: <https://nnr.se/nnr-kommenterar-tillvaxtverkets-matning-om-foretagens-regelkostnader-regelforbattringsarbetet-har-misslyckats/>
- NNR. (2021b, 04 11). Konsekvensutredningar. Retrieved from NNR: <https://nnr.se/snabbt-om/snabbt-om-konsekvensutredningar/>
- Norlin, P., & Thulin, P. (2021). KVINNORS ENTREPRENÖRSKAP. Blekinge: Entreprenörskapsforum.
- Nätverket17. (2021, 04 16). 17nätverket. Retrieved from <https://17natverket.se/>
- OECD. (2012). Recommendation of the council on regulatory policy and governance. OECD.
- Office of Management and Budget. (2021, 04 13). Reports. Retrieved from whitehouse.gov: <https://www.whitehouse.gov/omb/information-regulatory-affairs/reports/>
- PWC. (2019). Investing in gender equality. PWC.
- Riksrevisionen. (2019). Riksrevisionens uppföljningsrapport 2019 . Riksrevisionen.
- Sandström, C., Karlson, N., & Wennberg, K. (2018). Innovationspolitik för tillväxt. Ratio.
- SCB. (2021, 04 16). Färre kvinnor än män driver företag. Retrieved from SCB: <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Farre-kvinnor-an-man-driver-foretag/>
- Schoon, I., & Duckworth, K. (2012). Who becomes an entrepreneur? Early life experiences as predictors of entrepreneurship. Developmental Psychology, 48(6), 1719-1726.
- Snilleblixarna. (2021, 04 16). Om Snilleblixarna. Retrieved from Snilleblixarna: <https://snilleblixarna.se/om-snilleblixarna/>

- SSC. (2021, 04 16). Vi gör skillnad. Retrieved from FSSC: <https://fssc.se/gor-skillnad/>
- Statskontoret. (2018). Fler uppgifter för Regelrådet : Bör rådet arbeta mer med EU-lagstiftning och digitalisering? Statskontoret.
- Svenskt näringsliv. (2020). Remiss av Promemorian Omvänd skattskyldighet vid omsättning av vissa varor och tjänster. Svenskt näringsliv.
- Ternby, L. (2021, 04 19). Techbranschen kräver mer programmering i skolan. Retrieved from DN: <https://www.dn.se/ekonomi/techbranschen-kraver-mer-programmering-i-skolan/>
- Vinterskog, K. (2021, 04 16). Transfer Väst firar 10 år som brobyggare mellan skola och näringsliv. Retrieved from Mynewsdesk: <https://www.mynewsdesk.com/se/transfersverige/pressreleases/transfer-vaest-firar-10-aar-som-brobyggare-mellan-skola-och-naeringsliv-919986>

moderatkvinnorna.se